Azonosító jel: | | | | | | | | | | | | | | |

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2019. október 14.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2019. október 14. 8:00

Időtartam: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA

Fontos tudnivalók

Ossza be a 240 percet úgy, hogy minden feladatra legyen elég ideje!

Alaposan olvassa el a feladatokat, kérdéseket, szempontokat!

Bátran fogalmazzon önálló véleményt, ahol azt kéri a feladat!

Írásait gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan!

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen, hogy azok elváljanak a kész fogalmazásoktól!

Ha a megoldott feladatokban javítani akar, akkor a javítani kívánt szót / szavakat húzza át, a helyesnek vélt szót / szavakat pedig írja le újra!

Eredményes munkát kívánunk!

SZÖVEGÉRTÉSI ÉS NYELVI-IRODALMI MŰVELTSÉGI FELADATSOR

Olvassa el figyelmesen Nemes Nagy Ágnes műelemző értekezésének részletét és Guillaume Apollinaire[1] *Kikericsek* című alkotását, majd válaszoljon a kérdésekre!
Egyes feladatok végén zárójelben adjuk meg a megoldást segítő bekezdések számát.

Nemes Nagy Ágnes: *Szőke bikkfák* (verselemzések)

Guillaume Apollinaire: *Kikericsek*

Most mérget hajt a rét s virágzik késő őszig
Legelget a tehén
S lassan megmérgeződik
Kikericsek virítnak kékek és lilák
Álmos szemed olyan mint itt ez a virág
Mint szirmuk fodra kéklő s kék akár ez ősz itt
S szemedtől életem lassan megmérgeződik

Egy falka kisdiák a rétre fut s rivall
Lebernyegük röpül és zeng a harmonikadal
S letépik a virágot mely anya és leány is
És színe mint szemhéjadé s oly félve rebben már is

Mint rebben a virág ha szélben térdepel

A csordás csöndesen halk hangon énekel
Míg bőg a sok tehén s elhagyja gőzölögve
E halni készülő nagy rétet mindörökre …(Radnóti Miklós fordítása)

(1) Azt szokták mondani: Apollinaire a legnagyobb szürrealista költő. És ez igaz, még akkor is igaz, ha a szürrealizmus csak Apollinaire halála után kezdett el külön irányzatként összeállni, szervezkedni az izmusok sorában. A nevet, a „szürrealista” szót egyébként ő használta először.
(2) Kétségtelen, ebben az édes, fülbemászó dalban, a szakító vagy inkább búcsúzó szerelem énekében sok a hagyományos, sőt ősi, népdalszerű elem. Itt van mindjárt az alapkép, amire a vers épül. Nem más az, mint a réges-régi hasonlat, amely szerint a lány szeme olyan, mint a virág, illetve a virág olyan, mint a lány szeme. Az összekötő kapocs az őshasonlat két fele között rendszerint a szín, legfőképp a kék szín. […]
(3) *Álmos szemed olyan mint itt ez a virág* – így lép be az őshasonlat a versbe, és az álmos szem nem egészen azonos a szemmel; valahogy intimebb, bágyadtabb, ősziesebb, egyénibb. Az „*álmos*” szemmel Radnóti nagyon finoman adja vissza az eredeti verssornak egy különben lefordíthatatlan árnyalatát. Továbbá nem egyszerűen „kék” virágról van itt szó, hanem liláról vagy kék-liláról. Az ősi, keveretlen kékhez hozzáadódik egy másik szín, és előáll a szecesszió bonyolult színskálájának egyik kedvence, a lila. Ellentétben a népdallal, amely a lila virágot is rendszerint kéknek nevezi. De a költő nemcsak ilyen árnyalatokkal csúsztatja át az ősképet a 20. századba; nagyon határozottan, világosan hozzá is csatol egy motívumot, a mérgeződést tudniillik. A szem-virág, a virág-szem mellett és azzal együtt, ez a vers döntő eleme. A virág-szem ősi képzet, a mérgező virág és szem képzete nem születhetett volna meg a századvég előtt. A mérgezett vagy mérgeződő szerelem lírai tudomásulvétele vadonatúj elem a versben éppúgy, mint a szerelem lélektanában. *S szemedtől életem lassan megmérgeződik* – gyönyörű verssor! A sanzon édes melankóliája ettől a virágos mérgeződéstől kapja meg azt a fanyar, füstös ízt, amitől a vers felejthetetlenné válik.

[1] Guillaume Apollinaire (1880-1918) francia költő, író.

(4) A kikerics csakugyan mérgező. Mi, magyarok össze szoktuk téveszteni a kökörcsinnel, annál inkább, mert némely nyelvjárásunk is összezavarja. Hasonlít is a kétfajta virág egymásra: mindkettő alacsony szárú, nagy, lila fejű. A kökörcsin azonban tavasszal virágzik, a leánykökörcsin pláne hóban is nyit néha bundás-pihés, komoly-lila szirmaival, a kikerics viszont őszi virág, sima szárú, élénk világoslila. Mondom: mérgező; óvatosan gyógynövénynek is használják. A franciák azonban nemcsak a növénytanból tudhatják, hogy a kikerics mérgező, tudhatják már a virág nevéből is. Colchique-nak hívják ugyanis franciául, s ez a név a Nagy Larousse tanúsága szerint a görög Kolkhiszból származik, a méregkeverő Médeia városának nevéből. Hogy gondolt-e a költő (homályosan bár) verse írása közben Kolkhiszra, Médeiára, az aranygyapjú legendájára, görög varázslatokra, azt nem tudom. De hajlamos vagyok feltételezni. Hát kinek a feje volt tele a legkülönbözőbb, legbizarrabb művelődéstörténeti adalékokkal, ha nem az övé? Meg is pakolta velük a szövegeit alaposan, ezért nevezte Duhamel[2] – rosszmájúan – az Apollinaire-verset zsibárusboltnak[3]. De nem ezt a verset pakolta meg a költő, a görög vonatkozás – feltételezem – csak a tudata szélén kísérthetett. Szerencsére, fűzöm hozzá, ezért maradt a vers olyan átlátszó, mint a lila ametiszt.

(5) A *Kikericsek* korai vers, a fiatal sanzonköltő dala. És mégis mennyi vonatkozás, titkos és kevésbé titkos rokonság, hány motívum nyúlik át belőle a későbbi Apollinaire-hez, a nagy lélegzetű avantgárd poémák költőjéhez. Milyen közeli rokona a *Kikericsek*nek például a *Madár dalol*:

Madár dalol itt valahol
Én azt hiszem hogy a te lelked
Virraszt közöttünk ránkhajol
S tépett bakáknak énekelget
– – – – – – – – – – – – – – – –
Ó kék madár oly kék vagy mint
Égi szerelmem szíve bájos
Gyöngy éneked kezdd el megint
A távol kattogó halálos
Gépfegyvereknek is ne félj
Talán csak csillag hull sziszegve
Az éjre nap jő napra éj
Kék szerelem hajlik szivemre. (Radnóti Miklós fordítása)

A főmotívum itt is kék és szerelem, csak éppen összekötő kapcsuk nem virág, hanem madár. Kék virág, kék madár: szinte ki lehet cserélni egymás közt a romantikus nosztalgia szimbólumait. De milyen más szerelem ez mégis; a háborús Apollinaire verse csupa vágyódás, sóvárgás, szó sincs benne mérgeződésről vagy búcsúról, s ha van: a fenyegető halál által. Ami pedig a *Kikericsek* halkan éneklő pásztoralakját illeti: egy világhírű pásztorlányt tudok melléje állítani párként: *Ó pásztorlány Eiffel-torony a hidak nyája béget e hajnalon* – hangzik az oly sokszor idézett Apollinaire-hasonlat az *Égöv*ből[4]. Milyen hallatlanul merész kép volt ez születésekor, hogy aztán átcsússzék a szürrealizmusból született új realizmus tudatmezejére!

[2] Georges Duhamel (1884-1966) francia orvos, író, költő, Apollinaire *Szeszek* (1913) című kötetének egyik kritikusa. „A kritika a verseskötetet zordan fogadta. Duhamel a költőt zsibárusnak nevezte, aki más árujával kereskedik, és Martineau úgy festette le a költő múzsáját, mint aki épp a legnagyobb könyvgyűjteményből, a Bibliothèque Nationale-ból [a párizsi Nemzeti Könyvtár] a Montparnasse bohémvilágába tart. A szigorú fogadtatás azonban csak megerősítette Apollinaire-t szenvedélyes útkeresésében.”– jegyzi meg Rába György a *Világirodalmi párhuzamok. Szeszek és kalandok a költészetben* című írásába.
(http://www.dia.pool.pim.hu/html/muvek/RABA/raba00001a/raba00017_o/raba00017_o.html)

[3] zsibárus: vegyes értékű régiségeket, különféle használt tárgyakat kínáló piaci árus

[4] *Égöv*: utalás Apollinaire „*Végül is unod e régi világot, csupa rom*” kezdetű híres ’hosszú versére’. A *Szeszek* c. kötet ezzel a művel indul (1912)

Ugyan miért is ne lehetne pásztorlánynak látni a hórihorgas tornyot a gömbölyű hátú kis Szajna-hidak fölött a hajnali ködben? S ha ez újmódi acélcsodát, az Eiffel-tornyot idilli pásztorlánnyá lehet vizionálni, miért ne lehetne a repülőgépet a madarak pajtásának tekinteni? Ezt is megteszi Apollinaire, ugyancsak az *Égöv*ben a híres madárvízióban, amely mintegy összefoglalója az ő vissza-visszatérő madárképeinek, s amely ott természetesen ízesül boldog technikaimádatával:

> És akkor megtelik az ég egy fecskeraj jön millió madár
> Suhogva száll a sok bagoly holló és sólyom s íme ringó
> Csapat jön Afrikából marabu íbisz és flamingó
> S a költők és mesélők ünnepelte Roc-madár is erre szárnyal
> –
> S a főnix a sasok s a kínai pihimadárraj
> Pajtáskodnak ott fönn mindannyian a szálló gépmadárral (Radnóti Miklós fordítása)

(6) Madár, virág, szerelem, technikai csodák – avantgárd víziók és olvatag városi népdal: úgy forr össze Apollinaire-ben mindez (és még mennyi más), ahogy a 20. századi költészet jellegzetes ízléskánonja kívánja. Ezt, a kánont, mai ízlésünk alaptételeit sokan megfogalmazták már, idézzük csak Eliotot, aki szerint a mai vers lényege a diszparát[5] élmények összeötvözése. Hogy Apollinaire megfelel az ízléskánonnak, az nem csoda, hiszen nagyrészt belőle vonták le, következtették ki. Amit ebből az elioti meghatározásból hangsúlyozni szeretnék, az az összeötvöződés fogalma és ténye. Hogy ezer és ezer össze nem illő, egymással ütköző, súlyos és felületes élmény szakad századunk emberére, az nem vitás. Az sem vitás, hogy ezeket az élményeket a költőnek bele kell emelnie versébe. Hogy azonban ezek az élmények csakugyan összeötvöződjenek, összenőjenek egy eleven költői organizmus egységében, az már csoda, ami a kiválók közt is kevésnek sikerül. Apollinaire-nek sikerült. A millió elem, ami „zsibárusi" bőségben kavarog benne, a szerves régi és a lázas új egyesült azzá az eltéveszthetetlen hanggá, ami az övé. Joggal mondhatta: *Elítélem a hagyomány s a lelemény e hosszú vad vitáját / A Kaland s a Rend pörpatvarát*… El is ítélheti, mert a pörpatvar elemeit elválhatatlanul eggyé forrasztotta magában.

(7) És hogy mi által forrasztotta eggyé? Hogy mi az a kötőanyag, ami sokféleségét összetartja? Ma már hajlandó vagyok azt hinni, hogy leginkább egy dallam, amely világa minden elemét átjárja, és az illesztések helyén mágneses biztonsággal köti össze a részegységeket. A dallam, a dal: századunk nagy költői közül ez az ő legbensőbb, elidegeníthetetlen sajátja. Nemcsak a régi és új vagabundusok, igricek utódja ő, Villoné vagy Verlaine-é, ahogy mondani szokták, hanem valahogy visszakaparintja azt, amit a költészet az énekvers megszűntével elvesztett. Apollinaire nem azért zenés költő, mert zeneiségre törekszik, hanem azért, mert élményei, életérzései végső soron zenével volnának kifejezhetők. Költő lévén mégis szavakkal, mondatokkal, képekkel mondja el őket.

(8) A *Kikericsek* vizualitása például rendkívül erős, azzal a nagy, lila virágos őszi réttel, ami beleköltözik a szemünkbe. Mégis úgy érzem, ennek a vizualitásnak befogadó közege, edénye, tartója a dallam, az ősi-új dal és dalszerkezet, ami nélkül nem volna azonos önmagával. A dal adománya pedig – amely a modern költészetben olyan ritka – csak az istenek kedvencének jut osztályrészéül.

(1988)

Forrás: Nemes Nagy Ágnes: *Szőke bikkfák.* Petőfi Irodalmi Múzeum Digitális Irodalmi Akadémia. A feladathoz igazított szöveg.
http://dia.jadox.pim.hu/jetspeed/displayXhtml?docId=0000000211&secId=0000019516.

[5] diszparát: eltérő, különnemű, elütő, különálló; össze nem illő, összeegyeztethetetlen

Kultúrtörténeti utalások

1. Készítsen szómagyarázatokat a Nemes Nagy Ágnes szövegben szereplő fogalmakhoz, fogalmanként két-két érdemi közléselemmel! (3, 5, 6, 7)

a) szecesszió	
b) főnix	
c) vízió	
d) kánon (*nem zenei vonatkozásban*)	
e) énekvers	

5 pont	

2 „*Apollinaire a legnagyobb szürrealista költő. És ez igaz, még akkor is igaz, ha a szürrealizmus csak Apollinaire halála után kezdett el külön irányzatként összeállni, szervezkedni az izmusok sorában.*” – olvassuk a *Kikericsek* elemzésében. (1, 5, 6)

Mutassa be összefüggő szövegben a szürrealizmus irányzatának legfontosabb poétikai elveit, módszereit négy-öt érdemi közléselemmel!

4 pont	

3. Apollinaire lövészárkában 1916 márciusában gránát robbant; néhány retesz átütötte a sisakját és a halántékánál a koponyájába fúródott. Megoperálták, de a sebesülés következményeit haláláig érezte. Ugyanebből az évből való a magyar költészet alábbi, jelentős „világháborús” alkotása.

Nevezze meg a részlet alapján a vers szerzőjét és a mű címét! Mely stílusirányzat meghatározó jellemzői ismerhetők fel a kifejezőeszközök alapján? Legalább három érdemi közléssel indokolja válaszát!

S ha kiszakad ajkam, akkor is, e vad, vad március évadán, izgatva belül az izgatott fákkal, a harci márciusi inni való sós, vérizü széltől részegen, a felleg alatt, sodrában a szörnyü malomnak: ha szétszakad ajkam, akkor is, ha vérbe lábbad a dallal és magam sem hallva a nagy Malom zúgásán át, dalomnak izét a kínnak izén tudnám csak érezni, akkor is mennyi a vér! - szakadjon a véres ének! A szerző (teljes neve): _____ _____ A mű címe: _____ _____	**A stílusirányzat jellemzői (a részlet alapján):**

5 pont	

4. Nevezze meg az alábbi szövegrészletekben felismert, meghatározó poétikai megoldást (szóképet, alakzatot)!

Idézet	A meghatározó poétikai megoldás, szókép, alakzat megnevezése
mérget hajt a rét	
száll a sok bagoly holló és sólyom s íme ringó / Csapat jön Afrikából marabu íbisz és flamingó	
a hidak nyája béget (e hajnalon)	
a virágot mely anya és leány is	

4 pont	

Képvers

5. Radnóti Miklós Apollinaire 1918-as kötetéből is fordított remekműveket, így többek között az alább idézett *A megsebzett galamb és a szökőkút* című képverset is.

Látom megkínzott arcotok
Csodás virágzó szátok
MAREYE MARIE
ANETTE LORIE
MIA YETTE
s te szőke
hol vagytok
ó jaj
ifju lányok
DE
itt e
jajgató
szökőkút mellett
ez a galamb is ríva repked
?
Ó ég felé szökellő emlék
A sok barát aki még nemrég
Velem volt harcol messzi már
S a vízből haldokló sugár
Álmos szemük pillant reám
Hol van Braque s Max Jacob a hű
S Derain a hajnalszín szemű
Hol van Raynal Billy Dalize
Szájamban régi méla íz
Nevek zsongása andalítsz
S hol van most Cremnitz merre jár
Mindannyian holtak talán
Emlékkel telt meg ím a lelkem
Sír a szökőkút is felettem
Harcolni mentek ők minden hiába s most fönn csatáznak északon
Az éj lehull Ó vérző tenger
Leander burjánzik vadon a kertekben körül harcok virága

Fogalmazza meg legalább négy érdemi közléselemmel a képvers poétikai jellemzőit!

4 pont	

6. Nemes Nagy Ágnes szövege a 4. bekezdésben utal Apollinaire egyik korabeli kritikusára, aki „*rosszmájúan – az Apollinaire-verset zsibárusboltnak nevezte*”. A 6. bekezdésben újra előfordul e sajátos metafora a *’zsibárusi bőség*’ jelzős szerkezetben.
Fejtse ki a szöveg alapján legalább három érdemi közléselemmel, Ön szerint mire utalhat az Apollinaire-i költészet jellemzésére alkotott ’zsibárusbolt’, ’zsibárusi bőség’ metafora! (4, 6)

3 pont	

„Börtönköltészet”
7. 1909-ben Apollinaire-t letartóztatták, mert egy ismerőse ellopott néhány kis szobrot a Louvre-ból, és őt a bűntársának vélték. Vizsgálati fogságának emléke a „*Börtönben*” című ciklus a *Szeszek*ben, mellyel francia lírikusok „börtönköltészetét” folytatta (Villon, Nerval, Verlaine után). A börtön epikai alkotások gyakori helyszíne is.

Fogalmazza meg egy-egy mondattal, miért kerültek börtönbe az alábbi művekből kiemelt részletek hősei! A szereplő nevét is adja meg a közlésben!
Figyelem! Az a), b), c), d) jelű négy részfeladatból EGYET ELHAGYHAT, és választása szerint csak HÁRMAT oldjon meg!

a) Mély a börtön: egy sugár-szál Odaférni alig képes; Egy sugár a börtön napja, Éje pedig rémtül népes. Oh! irgalom atyja, ne hagyj el. A börtönbe kerülés oka, a szereplő nevével:	b) Mindenre jól emlékezett... Elfogták őt az utca közepén, S elhurcolák erőnek erejével, És kedvesét és gyermekét Nem láthatá, nem mondhatott nekik Isten-hozzádot, nem tekinthetett Még egyszer a kedves szemekbe, Mik boldogsága s gazdagsága voltak! S most itt van a börtönfalak között, A föld alatt, ki tudja milyen mélyen. Mélyebben mint a rothadó halottak A temetőnek fenekén! S mikor lát újra fényes napvilágot, Mikor láthatja újra kedvesit?

	Talán soha! S miért jutott e kárhozat helyére? A börtönbe kerülés oka, a szereplő nevével:

c) Beteg volt ő már régen, de nem a fegyencélet rémségei, nem a munka és a rabkoszt, a borotvált fej és rongyos ruha törte meg. Mit bánta ő az ilyen kínokat, az ilyen sanyargatást! (…) És mért olyan képtelenség a szemükben, amit tettem? – okoskodott tovább. – Azért, mert gonosztett? Mi az, hogy gonosztett? Az én lelkiismeretem nyugodt. Bűncselekmény történt, az kétségtelen, vétettem a törvény betűje ellen, hát jó, üssétek le a fejemet a törvény betűjéért... és megvan. De akkor az emberiség sok jótevőjét is, aki nem örökölte a hatalmat, hanem maga ragadta kezébe, ki kellett volna végezni mindjárt az első lépésnél. Csakhogy azok felülkerekedtek annál a lépésnél, és ezért igazuk volt, én pedig alulmaradtam, tehát nem is volt jogom ezt a lépést megengedni magamnak!" Csak ebben az egyben ismerte el, hogy bűnös, csak abban, hogy nem bírta elviselni a bűnét, és jelentkezett, bevallotta.
(…) Gyötörte magát ezzel a kérdéssel, és nem ébredt rá, hogy talán már akkor, mikor ott állt a folyó felett, megérezte, micsoda mélységes hazugság rejlik benne és a gondolkodásában. Nem értette, hogy ez az érzés már egy eljövendő életfordulatnak, feltámadásának, jövendő új életszemléletének a hírnöke lehetett.

A börtönbe kerülés oka, a szereplő nevével:

d) Bűnöm szörnyűséges és *előre megfontolt szándékkal* követtem el. Következésképpen, esküdt urak, reászolgáltam a halálra. De még ha kevésbé volnék is bűnös, oly embereket látok, a kik, fönn nem akadva azon, a mi részvétet fiatalságom érdemelhet, bennem büntetni és örökre visszaijeszteni akarják azokat a fiatalembereket, a kik egy alsóbb és a szegénység terhétől mintegy elnyomott osztályban születve, oly szerencsések, hogy jó kiképzésre tesznek szert és oly vakmerők, hogy belevegyűlnek abba, a mit a gazdag emberek dölyfe a társaság nevével illet."

A börtönbe kerülés oka, a szereplő nevével:

6 pont	

Radnóti Miklós, a műfordító

8. Radnóti Miklós ismert műfordításaiból idézünk. Mi ezeknek az interpretációknak a (tartalmi, formai) hatása, jelentősége Radnóti költészetében? Egy-egy érdemi közléssel mutasson rá az idézett alkotások szerepére!

a) Ó jaj, hogy eltűnt minden, hogy hullt le évre év!
Éltem valóban én, vagy álmodtam itt elébb?
Walter von der Vogelweide: *Ó jaj, hogy eltűnt minden*

Az idézett alkotás hatása, jelentősége Radnóti Miklós költészetében:_____

_____

1 pont	

b) MOERIS
Száll az idő, megvénül az ember, gyengül az ész is,
Míg fiu voltam, egész napokat zengtem teli dallal,
Most feledékenység nyomorít, fut tőlem a szó is,
Ó, te szegény Moeris! máris megijeszt az a farkas?
Nem baj, tudja Menalcas a dalt s énekli neked majd.
Vergilius: *IX. ecloga*

Az idézett alkotás hatása, jelentősége Radnóti Miklós költészetében: _____

_____

1 pont	

c) Gyűlölöm azt, aki telt kupa mellett bort iszogatván,
háborút emleget és lélekölő viadalt.
Anakreón: *Gyűlölöm azt…*

Az idézett alkotás hatása, jelentősége Radnóti Miklós költészetében: _____

_____

1 pont	

9. Nemes Nagy Ágnes „*édes, fülbemászó dal*”-nak nevezi Apollinaire *Kikericsek* című költeményét.
Állapítsa meg a sorok ritmusa alapján a versformát!

A csordás csöndesen halk hangon énekel

Míg bőg a sok tehén s elhagyja gőzölögve

E halni készülő nagy rétet mindörökre

Versforma: _____

1 pont	

10. A szöveg 7. bekezdésének egy mondatát idézzük. Milyen tartalmi-logikai viszonyt fejeznek ki az alábbi mondat 'mert' kötőszavai?

„Apollinaire nem azért zenés költő, mert zeneiségre törekszik, hanem azért, mert élményei, életérzései végső soron zenével volnának kifejezhetőek."

A tartalmi-logikai viszony: _____

1 pont	

Zene és költészet

11. Nemes Nagy Ágnes írásában többször említi az Apollinaire-vers ősi-új dalszerkezetét és a költői nyelv dallamát, amely „mágneses biztonsággal köti össze a részegységeket."

Jellemezze legalább négy érdemi közléselemmel a költészet és a zene viszonyát, a költészet zenei hatását! Kifejtésében alkalmazzon a következő fogalmak közül legalább hármat!

hang, dal, sanzon, zeneiség, strófa, verselés, avantgárd, hangköltészet, dalszöveg, ritmus, dallam, populáris zene, városi népdal, modern technológiák (pl. hang- és képrögzítés, hangosítás)

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

4 pont	

40 pont	

MŰÉRTELMEZŐ SZÖVEG ALKOTÁSA

Arany János *Bor vitéz* című balladáját a romantikus típusú balladák csoportjában tartják számon. Értelmezze a művet! Értelmezésében a romantikára jellemző tematikus-motivikus és stilisztikai-poétikai eszközök bemutatásával támassza alá, indokolt-e ez a tipizálás! Tárgya, szerkesztés- és beszédmódja alapján helyezze el a művet Arany János balladáinak sorában is!
Megoldása 400-800 szó terjedelmű legyen!

Arany János: *Bor vitéz*

(1) Ködbe vész a nap sugára,
Vak homály ül bércen völgyön.
Bor vitéz kap jó lovára:
"Isten hozzád, édes hölgyem!"

(2) Vak homály ül bércen-völgyön,
Hűs szél zörrent puszta fákat.
"Isten hozzád, édes hölgyem!
Bor vitéz már messze vágtat."

(3) Hűs szél zörrent puszta fákat,
Megy az úton kis pacsirta.
Bor vitéz már messze vágtat,
Szép szemét a lyány kisírta.

(4) Megy az úton kis pacsirta:
Hova megyen? hova ballag?
Szép szemét a lyány kisírta:
Szól az apja: férjhez adlak!

(5) Hova megyen? hova ballag?
Zúg az erdő éji órán.
Szólt az apja: férjhez adlak:
Eskü elől szökik a lyány.

(6) Zúg az erdő éji órán,
Suhan, lebben a kisértet.
Eskü elől szökik a lyány:
Szól vitéz Bor: "Jöttem érted."

(7) Suhan, lebben a kisértet,
Népesebb lesz a vad tájék.
Szól vitéz Bor: "Jöttem érted
Elesett hős, puszta árnyék."

(8) Népesebb lesz a vad tájék,
Szellem-ajkon hangzik a dal.
"Elesett hős, puszta árnyék,
Édes mátkám, vígy magaddal!"

(9)Szellem-ajkon hangzik a dal,
Indul hosszu nászkiséret.
"Édes mátkám, vígy magaddal!"
- "Esküvőre! úgy igérted."

(10) Indul hosszu nászkiséret,
Egy kápolna romban ott áll.
"Esküvőre! úgy igérted."
Zendül a kar, kész az oltár.

(11) Egy kápolna romban ott áll,
Régi fényét visszakapja.
Zendül a kar, kész az oltár,
Díszruhában elhunyt papja.

(12) Régi fényét visszakapja,
Ezer lámpa, gyertya csillog.
Díszruhában elhunyt papja;
Szól az eskü: kéz kezet fog.

(13) Ezer lámpa, gyertya csillog, -
Künn az erdő mély árnyat hány.
Szól az eskü: kéz kezet fog;
Szép menyasszony színe halvány.

(14) Künn az erdő mély árnyat hány,
Bagoly sír a bérci fok közt.
Szép menyasszony színe halvány
- Halva lelték a romok közt.

(1855 nov.)

Forrás: http://mek.oszk.hu/00500/00597/html/vs185304.htm, illetve: Arany János összes költeményei. Osiris.

	Elérhető pontszám	Elért pontszám
Tartalom	15	
Szövegszerkezet	5	
Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10	
Összesen	**30**	

REFLEKTÁLÓ SZÖVEG ALKOTÁSA

A humán tudományok évtizedek óta kutatják az elbeszélő tevékenységnek, az elbeszélő formáknak a mindennapi életben és a kultúrában betöltött szerepét. Újabban a gazdaság is él a történetmondási képesség (storytelling) üzleti felhasználásával.

Jerome Bruner[6] a gondolkodás két formájáról beszél. Az egyik forma, amelyet paradigmatikus (logikai-tudományos) módnak nevez, elvont fogalmakkal dolgozik, oksági összefüggéseket keres, a logika (és a matematika) eszköztárát használja, és az ebben a módban megfogalmazott állításoktól azt várjuk, hogy igazak legyenek. A másik forma a gondolkodás narratív[7] módja. Ez éppolyan nélkülözhetetlen, mint az előző, bár tartalmát nem elvont összefüggések, hanem történetek alkotják. Míg a paradigmatikus gondolkodás az igazság megragadására törekszik, a narratívák jóságkritériuma a valószerűség, azaz hogy lehetséges-e a dolgokat az általuk kínált formában elgondolni.

Forrás: http://tanmester.tanarkepzo.hu/paradigmatikus_es_narrativ_tudas

„*Néha az embereknek az életben maradáshoz az ételnél, is nagyobb szüksége van a történetekre*”. – vallja Barry Lopez (1945-) amerikai író. Az elmúlt évtizedekben olyan területek jöttek létre, mint például a narratív pszichológia, narratív etika, narratív terápia, narratív pedagógia. Újabban az üzleti világ is csatlakozik ehhez a trendhez. Elvek helyett történetek! – ez lett az üzleti világ új jelszava. A narratív megközelítés azonban egyszerű marketingfogásnál többet is kínál, segítséget ahhoz, hogy a cégek megtalálják saját belső és nyilvános arculatukat, társadalmi szerepüket. Az ötlet a 21. század valutája. A történet pedig az az eszköz, amellyel ezeket az ötleteket átadjuk egymásnak.

Forrás: Nemes László: *Történetmesélés* és identitás. *HVG Extra Business* 2017/1. szám.
A feladathoz igazított szövegek.

Vajon miben rejlik a történetmondás ereje? Milyen jelentőséget és milyen értékeket tulajdonítunk a történetmondásnak? A fenti szövegekre is reflektálva fejtse ki véleményét! Térjen ki arra is, vajon mit kezdhet a történetmondó képességünkkel a gazdaság, az üzleti szféra! Három-négy érdemi érvet tartalmazó kifejtésében néhány meggyőző példával hivatkozzon a véleményét alátámasztó irodalmi olvasmányaira, mindennapi tapasztalataira!

Megoldása 150-450 szó terjedelmű legyen!

_____

_____

_____

_____

_____

_____

[6] Jerome Bruner (1915-2016) amerikai pszichológus, kutató, a modern oktatáskutatás vezéralakja, 2001-ben az Magyar Tudományos Akadémia is tiszteletbeli tagjává választotta. Az 1980-as évektől a New York Universityn alapozta meg a modern narratív pszichológiai megközelítést.

[7] narratív: elbeszélő jellegű, narráció: elbeszélés, az elbeszélés, irodalomelméleti fogalomként a cselekvések és történések lényeges szempontok szerint rendezett, pl. időrendbe tett szövegsémája. Eredete: a latin *narrare*, „elmond, elbeszél” igéből, ez a „tudással rendelkező, szakértelemmel bíró”*gnarus* melléknévből.

	Elérhető pontszám	Elért pontszám
Tartalom	5	
Problémaérzékenység	5	
Gondolatmenet	5	
Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	5	
Összesen	**20**	

Helyesírás	Hibapontok száma a teljes dolgozatban	
	Vizsgapontok	

			pontszám	
			maximális	elért
I. Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor			**40**	
II. Szövegalkotási feladatok	Műértelmező szöveg	Tartalom	15	
		Szövegszerkezet	5	
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10	
		Összesen	**30**	
	Reflektáló szöveg	Tartalom	5	
		Problémaérzékenység	5	
		Gondolatmenet	5	
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	5	
		Összesen	**20**	
Helyesírás			**8**	
Íráskép			**2**	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma			**100**	

dátum

javító tanár

		pontszáma **egész számra** kerekítve	
		elért	programba beírt
I. Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor			
II. Szövegalkotási feladatok	Műértelmező szöveg		
	Reflektáló szöveg		
Helyesírás			
Íráskép			

dátum

dátum

javító tanár

jegyző